

ความเหลื่อมล้ำของรายได้และปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของครัวเรือน

กรณีศึกษา: ตำบลเกตรี อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

Income Inequality and Factors Affecting Household Income

A case study: Ketri Subdistrict, Mueang District, Satun Province

สุระพรรณ จุลสุวรรณ^{1*} วุฒิชัย อินทร์แก้ว² และไชย มีหนองหว้า³

Surapan Junsuwan^{1*} Wuttichai Inkaew² and Chai Meenorngwari³

*Corresponding author, e-mail: surapan.ju@skru.ac.th

Received 01/11/2023

Revised 12/12/2023

Accepted 14/12/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำรายได้ของครัวเรือน และ (2) เพื่อเปรียบเทียบรายได้ของครัวเรือนจำแนกตามลักษณะเฉพาะของครัวเรือนในตำบลเกตรี อำเภอเมือง จังหวัดสตูล โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ปี พ.ศ. 2562-2564 จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง 347 ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้เฉลี่ย การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยใช้สถิติ t-test และ F-test ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) การกระจายรายได้โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จินีมีค่าเท่ากับ 0.36 สรุปได้ว่าครัวเรือนตัวอย่างในตำบลเกตรีมีการกระจายรายได้ที่ดี สัดส่วนประชากรร้อยละ 40 ล่างต่อประชากรร้อยละ 10 บน (Income Share for bottom 40% and top 10%) มีค่าเท่ากับ 0.71 แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในตำบลเกตรีมีความเสมอภาคด้านรายได้ค่อนข้างสูง และ (2) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ (พัฒนาธุรกิจ) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Lecturer, Department of Economics (Business Development), Faculty of Management Sciences, Rajabhat Songkhla University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Lecturer, Department of Business Computer, Faculty of Management Sciences, Rajabhat Songkhla University

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

Lecturer, Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

แตกต่างกันทำให้รายได้ของครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 95 99 และ 99 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำรายได้, ค่าสัมประสิทธิ์จินี, องค์การบริหารส่วนตำบลเกร็ดรี

Abstract

The objectives of this study were (1) to study household income inequality and (2) to compare household income classified by household characteristics in Ketri Subdistrict, Mueang District, Satun Province. The secondary data used in this study were derived from “One Tambon One University Campaign” organized by Songkhla Rajabhat University in A.D. 2019-2021. 347 households were recruited as samples. Data was analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. To test the hypothesis by comparing mean of incomes difference, One-way analysis of variance using t-test and F-test were implemented.

The results revealed that (1) the distribution of income using the Gini coefficient is equal to 0.36. It can be concluded that the sample households in Ketri Subdistrict have a good distribution of income. The proportion of Income Share for bottom 40% and top 10% is equal to 0.71, indicating that households in Ketri Subdistrict have relatively high income equality and (2) The differences in educational level of the head of household, the age of the head of household, the main occupation of the head of the household, and the number of household members have caused household income to be significantly different at 99, 95, 99, and 99 percent confidence levels, respectively.

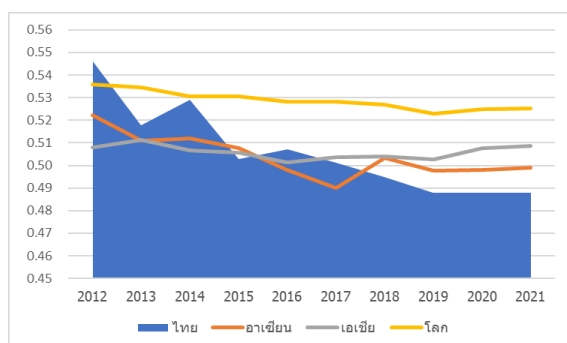
Keywords: *Income Inequality, Gini Coefficient, Ketri Subdistrict Administrative Organization*

บทนำ

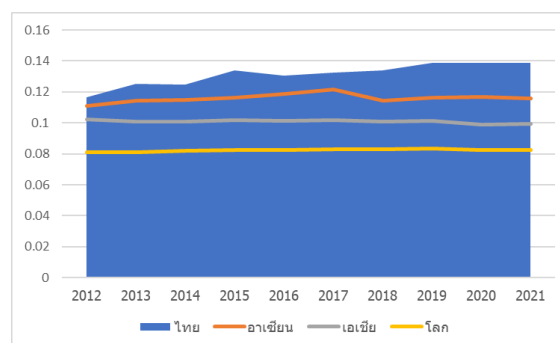
ความเหลื่อมล้ำหมายถึงการกระจายทรัพยากร โอกาส ความมั่งคั่ง หรือรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มต่างๆ ในสังคม ครอบคลุมความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกระบบเศรษฐกิจ โดยแสดงออกมาให้เห็นความแตกต่างในด้านรายได้ การศึกษา สุขภาพ การจ้างงาน สถานะทางสังคม และการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่มักเกิดขึ้นกับทุกประเทศ ทุกระบบเศรษฐกิจ Atkinson (2015) กล่าวว่าสาเหตุของความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ โลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเติบโตของบริการทางการเงิน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการรับจ่ายเงิน การลดบทบาทของสหภาพแรงงาน การปรับนโยบายภาษี เป็นต้น ซึ่งความเหลื่อมล้ำส่งผลกระทบต่อสังคมในหลายด้าน เช่น เพิ่มความเสี่ยงของการตกอยู่ในความยากจนและปัญหาสังคม ขัดขวางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสร้างความไม่มั่นคงทางการเมืองและสังคม เป็นต้น

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของโลกจาก World Inequality Database Lab (The World Inequality Database, 2023) พบว่าในช่วง 10 ที่ผ่านมา (พ.ศ.2555 - พ.ศ.2565) กลุ่มที่รวยที่สุดร้อยละ 10 ของโลกถือครองรายได้เฉลี่ยร้อยละ 52.88 ของรายได้ทั้งหมดของโลก ในขณะที่ประเทศไทย

พบว่าสัดส่วนประชากรกลุ่มดังกล่าวถือครองรายได้เฉลี่ยร้อยละ 50.63 โดยลดลงอย่างต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2555 ที่ถือครองร้อยละ 54.59 เป็นร้อยละ 48.76 ใน พ.ศ. 2565 (ภาพที่ 1 (ก)) ในส่วนของกลุ่มรายได้ น้อยร้อยละ 50 ของโลกถือครองรายได้เฉลี่ยร้อยละ 8.23 ของรายได้ทั้งหมดของโลก ในขณะที่ประเทศไทย พบว่าสัดส่วนประชากรกลุ่มดังกล่าวถือครองรายได้เฉลี่ยร้อยละ 13.14 โดยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2555 ที่ถือครองร้อยละ 11.64 เป็นร้อยละ 13.89 ใน พ.ศ. 2565 (ภาพที่ 1 (ข)) แสดงให้เห็นว่า สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยมีทิศทางที่ดีขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

(ก) สัดส่วนรายได้ของกลุ่มที่รายที่สุดร้อยละ 10

(ข) สัดส่วนรายได้ของกลุ่มล่างร้อยละ 50

ภาพที่ 1 สัดส่วนรายได้ของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

จากข้อมูลข้างต้น แม้สถานการณ์ดีขึ้นแต่ก็ถือว่ายังคงมีปัญหาในประเด็นนี้อยู่ ในการประชุมสมัชชา สหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ประเทศไทยและประเทศสมาชิกสหประชาชาติรวม 193 ประเทศ ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังภายในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) โดยเป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ กำหนดเป้าหมายย่อย 10.1 เป็นบรรลุการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด อย่างก้าวหน้าและยั่งยืน โดยให้มียอดรายได้ต่อหัวสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ภายในปี พ.ศ. 2573 ในช่วงปี พ.ศ. 2559-2562 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำของรายได้ โดยรายได้ต่อหัวของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (Bottom 40) มีอัตราเพิ่มขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

อย่างไรก็ตาม การจัดทำข้อมูลหรือการศึกษาที่ผ่านมามักจัดทำในระดับโลกหรือระดับประเทศเป็นหลัก ซึ่งเศรษฐกิจขนาดใหญ่ย่อมมีทุนขนาดใหญ่จำนวนมากทำให้สัดส่วนรายได้ของผู้มีรายได้ต่ำมีค่อนข้างน้อย ในขณะที่ลักษณะการกระจายตัวทางรายได้ในระดับพื้นที่ขนาดเล็กหรือในชนบทอาจไม่สอดคล้องกับภาพรวมก็เป็นได้ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการศึกษาในระดับตำบลหรือหมู่บ้านน้อย ดังนั้นในการศึกษารังนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความเหลื่อมล้ำของรายได้ระดับตำบล โดยเลือกตำบลที่อยู่ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้แก่ตำบลเกตุรี อำเภอเมือง จังหวัดสตูล พร้อมกันนี้ยัง

ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ระดับครัวเรือนในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาของหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำรายได้ของครัวเรือน
2. เพื่อเปรียบเทียบรายได้ของครัวเรือนจำแนกตามลักษณะเฉพาะของครัวเรือน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำหมายถึงการกระจายทรัพยากร โอกาส ความมั่งคั่ง หรือรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคม ครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมทางสังคมและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม โดยมีมิติความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ ได้แก่ (1) ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ เป็นการวัดความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ระหว่างบุคคลหรือครัวเรือนภายในประชากร สามารถประเมินได้โดยใช้ตัวบ่งชี้ต่างๆ เช่น ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ เป็นต้น (2) ความไม่เท่าเทียมกันของความมั่งคั่ง เป็นการวัดการกระจายสินทรัพย์ทรัพย์สินและความมั่งคั่งที่ไม่เท่าเทียมกันภายในสังคม การพิจารณาการสะสมของทรัพยากรทางการเงินและที่ไม่ใช่ทางการเงิน เน้นความไม่เท่าเทียมกันในการเป็นเจ้าของความมั่งคั่งและการกระจุกตัวของความมั่งคั่งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มไม่กี่คน และ (3) ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม เป็นการวัดความเหลื่อมล้ำทางสถานะทางสังคม โอกาส และการเข้าถึงทรัพยากรตามลักษณะต่างๆ เช่น เชื้อชาติ เพศ ชาติพันธุ์ และชนชั้นทางสังคม ซึ่งรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความสำเร็จทางการศึกษา การเข้าถึงการรักษาพยาบาล และโอกาสในการจ้างงาน (World Bank, 2020; Oxfam, 2021; Wilkinson, R., & Pickett, K., 2009)

การวัดความไม่เท่าเทียมกันนั้นต้องการเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ ซึ่งต้องมีรอบตัวชีวิต และเมตริกเพื่อประมวลผลมิติต่างๆ ของความไม่เท่าเทียมกัน เครื่องมือวัดที่นิยมใช้กันประกอบด้วย (World Bank, 2020; Oxfam, 2021; Milanovic, B., 2016) (1) ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) เป็นตัววัดรายได้หรือความไม่เท่าเทียมกันของความมั่งคั่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0 (ความเท่าเทียมกันที่สมบูรณ์แบบ) ถึง 1 (ความไม่เท่าเทียมกันสูงสุด) (2) ดัชนี Theil (Theil Index) เป็นการวัดความไม่เท่าเทียมกันที่ประเมินรายได้หรือการกระจายความมั่งคั่งภายในประชากร โดยจะคำนึงถึงความไม่เสมอภาคทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม และ (3) อัตราส่วน Palma (Palma Ratio) เป็นการวัดการกระจายรายได้โดยการเปรียบเทียบส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มร้อยละ 10 แรกของประชากรกับส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มร้อยละ 40 ด้านล่างของประชากร

เครื่องมือวัดที่เป็นที่นิยมมากที่สุดคือ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ โดยที่ธนาคารโลก (World Bank, 2020) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในแต่ละประเทศและแต่ละช่วงเวลา มิลาโนวิช (2016) ได้ทำการสำรวจมิติต่างๆ ของความไม่เท่าเทียมกันและใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิเป็นเครื่องมือวัดที่สำคัญ (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), n.d.) ได้ทำการศึกษาและใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ เพื่อวัดและวิเคราะห์แนวโน้มความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในประเทศสมาชิก ทั้งนี้เนื่องจาก (1) ความเรียบง่าย เพราะเป็นการวัดความไม่เท่าเทียมกันที่เรียบง่ายและตรงไปตรงมา เป็นตัวเลขเดียวที่สรุประดับรายได้หรือความเหลื่อมล้ำทางความมั่งคั่งภายในประชากร ทำให้เข้าถึงได้และเข้าใจง่าย (2) ความสามารถในการเปรียบเทียบทั้งในมิติพื้นที่และมิติเวลา ช่วยให้นักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายสามารถเปรียบเทียบระดับความไม่เท่าเทียมกันและติดตามการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป (3) ใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยองค์กรระหว่าง

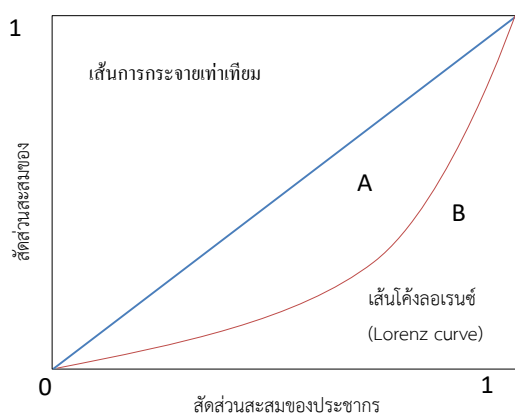
ประเทศ เช่น ธนาคารโลก และองค์การสหประชาชาติ ตลอดจนนักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายทั่วโลก และ (4) การตรวจจับความไม่เท่าเทียมกันสัมพัทธ์ โดยพิจารณาจากทั้งผู้มีรายได้สูงและต่ำ คำนึงถึงการกระจายทั้งหมดมากกว่าการเน้นเฉพาะกลุ่มรายได้เฉพาะ ให้มุมมองที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกัน จากเหตุผลดังกล่าว ในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ค่าสัมประสิทธิ์จินีเป็นเครื่องมือในการวัดความเหลื่อมล้ำ

ค่าสัมประสิทธิ์จินี

ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้หมายถึงขอบเขตที่มีการกระจายรายได้โดยไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลหรือครัวเรือนในประชากรที่กำหนด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมหรือกลุ่มคน ส่วนวิธีการในการวัดการกระจายรายได้ที่เป็นที่นิยมคือการสร้างเส้นโค้งลอเรนซ์ (Lorenz Curve)

เส้นลอเรนซ์เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดการกระจายรายได้หรือความมั่งคั่งของประชากร โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละสะสมของรายได้หรือความมั่งคั่งกับร้อยละสะสมของประชากร โดยเริ่มจากการจัดอันดับประชากรตามรายได้หรือความมั่งคั่งจากต่ำสุดไปสูงสุด จากนั้นทำการคำนวณร้อยละสะสมของรายได้หรือความมั่งคั่งของประชากรในแต่ละอันดับข้อมูลมาแสดงในกราฟ โดยแกนนอนแสดงถึงร้อยละสะสมของประชากรจากระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด และแกนตั้งแสดงถึงร้อยละสะสมของรายได้หรือความมั่งคั่งของประชากร (Atkinson, A. B., 2015)

เส้นโค้งที่เกิดจากการลงจุดข้อมูลในกราฟเรียกว่า เส้นลอเรนซ์ โดยเส้นลอเรนซ์สามารถช่วยให้เห็น

ภาพที่ 2 เส้นลอเรนซ์

ส ะ ส ม ข อ ง

ร้อยละสะสมของรายได้หรือความมั่งคั่งของประชากร ดังแสดงในภาพที่ 2 (กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

สำหรับการวัดค่าระดับการกระจายรายได้ที่นิยมได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient) ซึ่งเป็นค่าที่วัดจากข้อมูลที่ได้มาจากเส้นลอเรนซ์ โดยผู้คิดค้นคือ คอรัราโด จินี นักสถิติชาวอิตาลี ในปี 1912 หลักการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จินีคือ อัตราส่วนของพื้นที่ระหว่างเส้นลอเรนซ์และเส้นความเท่าเทียมกันที่สมบูรณ์แบบเทียบ (พื้นที่ A) กับพื้นที่ใต้เส้นทั้งหมด (พื้นที่ A+B) สูตรการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จินี คือ

$$G = \frac{A}{A+B}$$

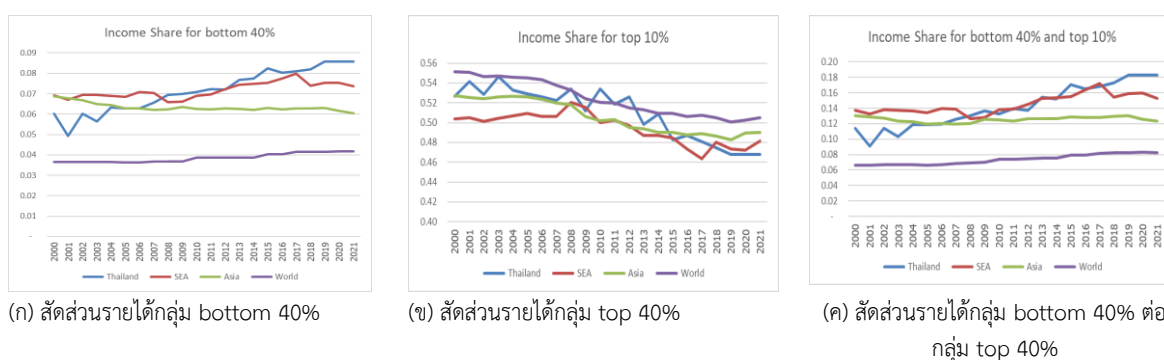
โดยที่ G คือ ค่าสัมประสิทธิ์จินี A คือ พื้นที่ระหว่างเส้นลอเรนซ์กับเส้นความเท่าเทียมกันที่สมบูรณ์ B คือ พื้นที่ใต้เส้นโค้งลอเรนซ์ (สืบทพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ และคณะ, 2566 อ้างจาก Roger, 2008) โดยค่าสัมประสิทธิ์จินี มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ค่าสัมประสิทธิ์จินี ที่มีค่าเป็น 0 หมายถึงความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ โดยทุกคนมีรายได้หรือความมั่งคั่งเท่ากัน ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์จินี ที่ 1 หมายถึงความไม่เท่าเทียมกันที่สมบูรณ์แบบ โดยที่คนหนึ่งมีรายได้หรือความมั่งคั่งทั้งหมด และคนอื่นๆ ไม่มีเลย หรือหากค่า

สัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.5 หมายถึงครึ่งหนึ่งของรายได้ทั้งหมดเป็นรายได้ของประชากรร้อยละ 20 บนสุด ในขณะที่ผู้มีรายได้ร้อยละ 20 ล่างสุดมีรายได้เพียงร้อยละ 5 ของรายได้ทั้งหมด ซึ่งแสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่ค่อนข้างสูง เป็นต้น (กรมเศรษฐกิจการกระจายรายได้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) มี 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) โดยเป้าหมายที่ 10 คือ “ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ” กำหนดเป้าหมายย่อย 10.1 เป็น “บรรลุการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด อย่างก้าวหน้าและยั่งยืน โดยให้อัตราเติบโตสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ภายในปี พ.ศ. 2573” โดยวัดจากสัดส่วนรายได้ต่อหัวของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (ต่อไปเรียกว่า กลุ่ม bottom 40%) ต่อสัดส่วนรายได้ต่อหัวของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุด (ต่อไปเรียกว่า กลุ่ม top 10%) (Income Share for bottom 40% and top 10%) ในช่วงปี 2559-2562 ประเทศไทยกำหนดตัวชี้วัดเป็น “อัตราการเติบโตของรายได้ต่อหัวในกลุ่มประชากรรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 40” โดยในปี พ.ศ. 2554 – 2556 – 2558 สัดส่วนของรายได้ต่อหัวในกลุ่ม bottom 40% โตขึ้นเป็นร้อยละ 9.81, 6.03 และ 6.04 ซึ่งหมายถึง สัดส่วนของรายได้ต่อหัวในกลุ่ม bottom 40% โตขึ้นทุกปี ทำให้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเว็บไซต์ของ The World Inequality Database (WID.world) ทำการเปรียบเทียบ Income Share for bottom 40% and top 10% ในช่วงปี 2000-2021 เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทย ประเทศในกลุ่มอาเซียน ทวีปเอเชีย และทั่วโลก พบว่า ประเทศไทยมีการขยายตัวของกลุ่ม bottom 40% มากกว่าภูมิภาคอื่น ในขณะที่มีการหดตัวของกลุ่ม top 10% อย่างต่อเนื่อง ทำให้สัดส่วนของ Income Share for bottom 40% and top 10% ของประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งสัดส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง

ภาพที่ 3 Income Share for bottom 40% and top 10%
ที่มา: WORLDDATA (2023)

จากการทบทวนงานศึกษาเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันของรายได้พบว่ามีการศึกษาในหลายมิติ เช่น สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ และคณะ (2566) ทำการศึกษาค่าความไม่เท่าเทียมของการถือครองที่ดินทำการเกษตร

และความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ของประชาชนในบ้านห้วยปูน้อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีเนียเท่ากับ 0.73 ซึ่งสรุปได้ว่าในพื้นที่ดังกล่าวมีการกระจุกตัวของการถือครองที่ดิน สุพิชชา โชติกำจร (2565) ทำการศึกษาการกระจายรายได้ของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2541-2562 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีเนียอยู่ในเกณฑ์สูง (ประมาณ 0.4-0.5) แต่มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย ในขณะที่ นิภารัตน์ นกตรีพงศ์ (2561) ศึกษาเปรียบเทียบการไม่เท่าเทียมกันของรายได้ครัวเรือนของ 2 หมู่บ้านในตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าค่าสัมประสิทธิ์จีเนียของ 2 หมู่บ้านต่างกันค่อนข้างมาก (หมู่ 2 เท่ากับ 0.30 หมู่ 7 เท่ากับ 0.68) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเพศ และระดับการศึกษาของประชาชนของแต่ละพื้นที่ แตกต่างกันไป

เพศของหัวหน้าครัวเรือน

โดยค่านิยมของคนไทยมักจะให้ความไว้วางใจกับเพศชายในการเป็นผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทแล้วมักจะพบว่าผู้นำทั้งในระดับท้องถิ่นหรือผู้นำในครัวเรือนมักจะเป็นเพศชาย จากการศึกษาของวรายุทธ พลาศรี (2559) และนิภารัตน์ นกตรีพงศ์ (2561) พบว่าครัวเรือนที่มีผู้นำเป็นเพศชายมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรายได้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีผู้นำเป็นเพศชายจะมีรายได้ครัวเรือนสูงกว่าครัวเรือนที่มีผู้นำเป็นเพศหญิง แต่ในการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

ดังนั้นในการศึกษานี้จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับเพศของผู้นำครัวเรือน โดยตั้งสมมติฐานว่า เพศของผู้นำครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือน

อายุของหัวหน้าครัวเรือน

อายุเป็นตัวชี้วัดหนึ่งถึงโอกาสและประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ที่มีอายุมากน่าจะมีโอกาสในการทำงานมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งระยะเวลาในการทำงานที่มากกว่านี้ จะเป็นการสะสมความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในอาชีพ ซึ่งอาจจะเป็นช่องทางหนึ่งในการเพิ่มรายได้ ดังนั้นผู้นำครอบครัวที่มีอายุมากกว่าน่าจะสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้มากกว่า อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของทั้ง ของวรายุทธ พลาศรี (2559) องอาจ รุกขวัฒนกุล (2559) นิภารัตน์ นกตรีพงศ์ (2561) และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) กลับพบว่าอายุของผู้นำครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือน

ในส่วนของการศึกษานี้จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับอายุของผู้นำครัวเรือน โดยตั้งสมมติฐานว่า อายุของผู้นำครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือน

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงความรู้และโอกาสในการเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มเทคนิคและช่องทางในการเพิ่มรายได้ ดังนั้นผู้นำครอบครัวที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นน่าจะมีโอกาสในการสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น จากการศึกษาของนิภารัตน์ นกตรีพงศ์ (2561) พบว่าระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่การศึกษาของวรายุทธ พลาศรี (2559) องอาจ รุกขวัฒนกุล (2559) และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

ในส่วนของการศึกษานี้จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับระดับการศึกษาของผู้นำครัวเรือน โดยตั้งสมมติฐานว่า ระดับการศึกษาของผู้นำครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือน

อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน

อาชีพเป็นสิ่งที่แสดงถึงศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับบุคคล ลักษณะอาชีพที่แตกต่างกันจะมีรายได้ที่ต่างกันออกไปซึ่งอาจเกิดจากหลายปัจจัยเพราะในแต่ละอาชีพมี โอกาส ความเสี่ยง ต้นทุน ที่ไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามในการศึกษาที่ผ่านมา ทั้งของ วรยุทธ พลาศรี (2559) และนิภารัตน์ นักตรีพงศ์ (2561) ยังไม่มีการยืนยันชัดเจนว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับรายได้

ในส่วนของการศึกษานี้จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับอาชีพหลักของผู้ครัวเรือน โดยตั้งสมมติฐานว่า อาชีพของผู้ครัวเรือนที่แตกต่างกันน่าจะส่งผลให้มีรายได้ของครัวเรือนแตกต่างกัน

ขนาดและสิทธิในถือครองที่ดิน

สำหรับอาชีพของคนในชนบทซึ่งส่วนหนึ่งจะยึดอาชีพเกษตรกร ขนาดพื้นที่และสิทธิในการถือครองพื้นที่มีความสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง การมีพื้นที่จำนวนที่เหมาะสมและการเป็นเจ้าของอาจมีส่วนเสริมในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและทำให้รายได้เพิ่มได้ จากการศึกษาของวรยุทธ พลาศรี (2559) พบว่าขนาดพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกค่อนข้างสูงมากกับระดับรายได้ของครัวเรือน ในขณะที่ นิภารัตน์ นักตรีพงศ์ (2561) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) และ สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ และคณะ (2566) พบว่าขนาดของที่ดินกับรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ในส่วนของการศึกษานี้จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับขนาดพื้นที่ถือครองและสิทธิในการถือครอง โดยตั้งสมมติฐานว่า ขนาดพื้นที่และสิทธิในการถือครองที่ดินที่แตกต่างกันน่าจะส่งผลให้มีรายได้ของครัวเรือนแตกต่างกัน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

คนในพื้นที่ชนบทส่วนมากยังคงทำงานโดยอาศัยแรงงานเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางการเกษตรหรือกิจกรรมเชิงพาณิชย์ ดังนั้นจำนวนสมาชิกหรือแรงงานในครัวเรือนจึงเป็นทางออกหลักสำหรับการทำกิจกรรมดังกล่าว ผลการศึกษาของนิภารัตน์ นักตรีพงศ์ (2561) พบว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ผลการศึกษาของวรยุทธ พลาศรี (2559) องอาจ รุกขพัฒน์กุล (2559) และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

ในส่วนของการศึกษานี้จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับจำนวนสมาชิกของครัวเรือน โดยตั้งสมมติฐานว่า จำนวนสมาชิกของครัวเรือนที่แตกต่างกันน่าจะส่งผลให้มีรายได้ของครัวเรือนแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ครัวเรือน

	วรยุทธ, 2559	องอาจ, 2559	นิภารัตน์, 2561	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563	สืบพงษ์, 2566
เพศของหัวหน้าครัวเรือน	0.240**		1.670**	✓	
อายุหัวหน้าครัวเรือน	✓	✓	✓	✓	
ระดับการศึกษาหัวหน้าครัวเรือน	✓	✓	0.251**	✓	
อาชีพหลักหัวหน้าครัวเรือน	แยกตามกิจกรรม		✓		
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร หรือ	0.993**		✓	✓	✓
ทรัพย์สินของครัวเรือน					
จำนวนแรงงานภาคการเกษตร/	✓	✓	0.599**	✓	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน					

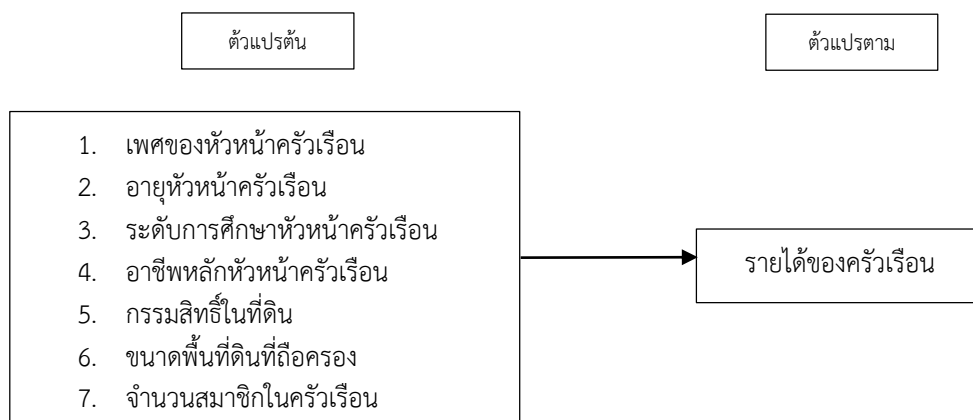
หมายเหตุ: ✓ หมายถึง ไม่มีผลต่อรายได้ครัวเรือน

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากงานวิจัยข้างต้น คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยคุณลักษณะของครัวเรือน (เพศของหัวหน้าครัวเรือน อายุหัวหน้าครัวเรือน อาชีพหลักหัวหน้าครัวเรือน กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ขนาดพื้นที่ดินที่ถือครอง และจำนวนสมาชิกในครอบครัว) ที่แตกต่างกัน มีรายได้ครัวเรือนแตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

แหล่งข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการเก็บรวบรวมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักเกณฑ์และใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่กำหนดโดยคณะทำงานในภาพรวมของประเทศ ในการนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล ทำการเก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2562-2564 ในส่วนของจังหวัดสตูล มหาวิทยาลัยได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายเป็นตำบลเกตรี อำเภอเมือง ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนตัวอย่างของตำบลเกตรีทั้งหมด 347 ตัวอย่าง มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด 1,443 คน

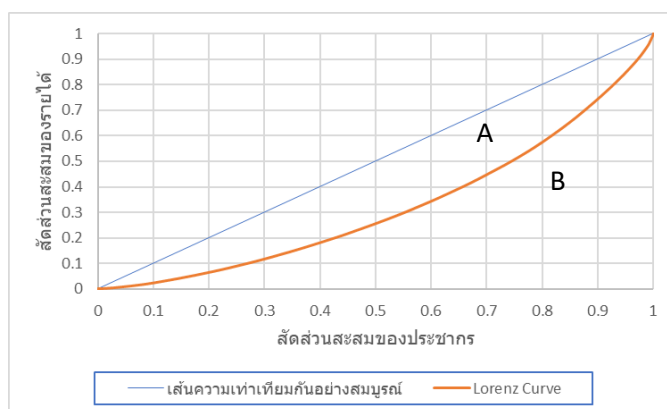
การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์การกระจายรายได้ของครัวเรือนใช้หน่วยวิเคราะห์เป็นรายได้รวมของครัวเรือน ใช้สูตรการคำนวณค่าสัดส่วนสะสมของรายได้ สัดส่วนสะสมของประชากร การสร้างเส้นลอเรนซ์ และการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จินี เป็นเครื่องมือหลักและทำการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์จินีระหว่างตำบลเกตรีกับภาพรวมของประเทศ อาเซียน เอเชีย และโลก ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของครัวเรือนใช้หน่วยวิเคราะห์เป็นครัวเรือน สถิติในการพรรณนาข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในขณะที่การเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยใช้สถิติ t-test และ F-test ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยซึ่งประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำรายได้ของครัวเรือน และ (2) เพื่อเปรียบเทียบรายได้ของครัวเรือนจำแนกตามลักษณะเฉพาะของครัวเรือน เป็นต้น

1. ความเหลื่อมล้ำรายได้ของครัวเรือน

จากข้อมูลรายได้ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างขนาด 347 ตัวอย่าง เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลรายได้เพื่อคำนวณและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสัดส่วนสะสมของรายได้และสัดส่วนสะสมของประชากรตามขั้นตอนของการสร้างเส้นลอเรนซ์ จะได้เส้นลอเรนซ์ แสดงในภาพที่ 5 โดยเส้นทแยงมุมคือเส้นความเท่าเทียมกันที่สมบูรณ์ เส้นโค้งใต้เส้นทแยงคือเส้นลอเรนซ์ พื้นที่ A คือพื้นที่ระหว่างเส้นทแยงมุมกับเส้นลอเรนซ์ พื้นที่ B คือพื้นที่ใต้เส้นลอเรนซ์ จากภาพเห็นได้ว่าพื้นที่ A มีพื้นที่ไม่มากนักเมื่อเทียบกับพื้นที่ใต้เส้นทแยงทั้งหมด นั่นแสดงให้เห็นว่าการกระจายรายได้ของตัวอย่างครัวเรือนใกล้เคียงกับเส้นความเท่าเทียมกันที่สมบูรณ์นั่นเอง

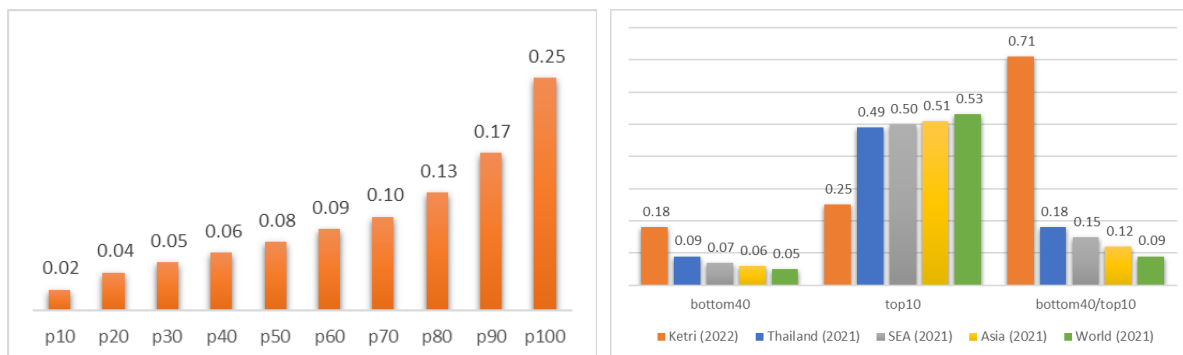

ภาพที่ 5 เส้นลอเรนซ์ของตำบลเกตรี

สำหรับการวัดค่าระดับการกระจายรายได้โดยเฉลี่ยเลขคณิตแบบสหพจน์ (Gini coefficient) จากสูตร $G=A/(A+B)$ ซึ่งในครั้งนี้ A มีพื้นที่เท่ากับ 0.18 และ B มีพื้นที่เท่ากับ 0.32 ทำการแทนค่าลงในสูตรข้างต้น จะได้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ $0.18/(0.18+0.32) = 0.36$ ซึ่งค่านี้แปลความได้ว่า ครัวเรือนตัวอย่างในตำบลเกตรีมีการกระจายรายได้ที่ดี หรือมีช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยค่อนข้างน้อย หากเทียบกับระดับเฉลี่ยของประเทศไทย ของภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งมีค่าอยู่ที่ 0.43 ทั้ง 2 พื้นที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) สามารถสรุปได้ว่าครัวเรือนในตำบลเกตรีมีการกระจายรายได้ที่ดีกว่า

จากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ กำหนดเป้าหมายย่อย 10.1 เป็นบรรลุลการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด อย่างก้าวหน้าและยั่งยืน โดยให้มียอดรายได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ภายในปี พ.ศ. 2573 โดยวัดจากสัดส่วนรายได้ต่อหัวของกลุ่มประชากร ร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด/สัดส่วนรายได้ต่อหัวของกลุ่มประชากร ร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุด (Income Share for bottom 40% and top 10%) พบว่า ตำบลเกตรีมีสัดส่วนรายได้ต่อหัวของกลุ่ม bottom 40% เท่ากับ 0.18 มีสัดส่วนรายได้ต่อหัวของกลุ่ม top 10% เท่ากับ 0.25 เมื่อเทียบสัดส่วน Income Share for bottom 40% and top 10% มีค่าเท่ากับ 0.71 ซึ่งจะเห็นเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับสัดส่วนของ

ประเทศไทย (0.18) ประเทศในอาเซียน (0.15) ประเทศในเอเชีย (0.12) และของโลก (0.09) แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในตำบลเกตรีมีความเสมอภาคด้านรายได้สูงกว่าพื้นที่อื่นโดยเปรียบเทียบ

(ก) สัดส่วนของรายได้ที่สัดส่วนประชากรระดับต่างๆ ของตำบลเกตรี (ข) Income Share for bottom 40% and top 10% ในภูมิภาคต่างๆ

ภาพที่ 6 เปรียบเทียบ Income Share for bottom 40% and top 10%

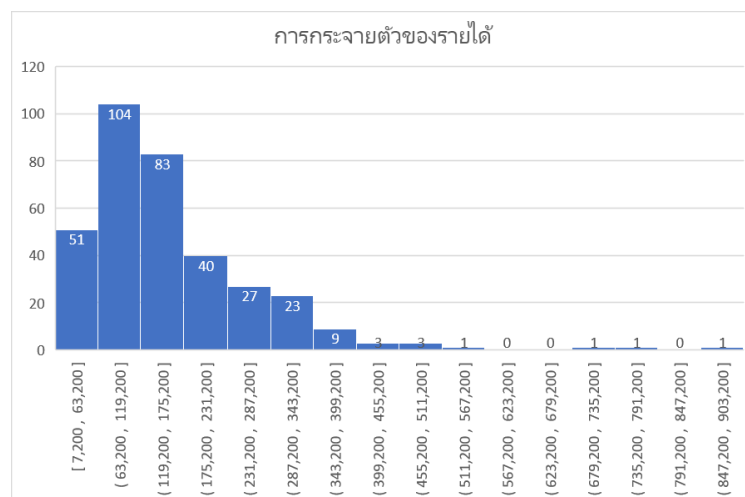
ที่มา: จากการคำนวณ และ WORLDDATA (2023)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ครัวเรือน

จากข้อมูลรายได้ของครัวเรือนตัวอย่างในตำบลเกตรีจำนวน 347 ตัวอย่าง พบว่า ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 155,768.29 บาทต่อปี โดยส่วนมากมีรายได้อยู่ในช่วง 63,200 – 119,200 บาทต่อปี รองลงมาอยู่ในช่วง 119,200 – 175,200 บาทต่อปี (ภาพที่ 7) อายุผู้นำครัวเรือนเฉลี่ย 52.12 ปี มีพื้นที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 1.72 ไร่ และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.14 คน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 รายได้ของครัวเรือนจำแนกตามลักษณะของครัวเรือน

ตัวแปร	จำนวน	น้อยที่สุด	มากที่สุด	เฉลี่ย	S.D.
รายได้ครัวเรือน	347	7,200	864,000	155,768.29	111,758.84
อายุผู้นำครัวเรือน	334	23	86	52.12	14.02
พื้นที่ดินของครัวเรือน	278	.10	25	1.72	2.13
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	347	1	12	4.14	1.85

ภาพที่ 7 การกระจายรายได้ของครีวเรือน

จากสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยคุณลักษณะของครีวเรือน (เพศของหัวหน้าครีวเรือน อายุ หัวหน้าครีวเรือน อาชีพหลักหัวหน้าครีวเรือน กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ขนาดพื้นที่ดินที่ถือครอง และจำนวนสมาชิกในครอบครัว) ที่แตกต่างกัน มีรายได้แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3 และ 4)

เพศของหัวหน้าครีวเรือน พบว่า ทั้งหัวหน้าครีวเรือนที่มีเพศชายและเพศหญิงมีรายได้ของครีวเรือนที่ไม่แตกต่างกัน โดยครีวเรือนที่มีหัวหน้าครีวเรือนเป็นผู้ชายมีรายได้เฉลี่ย 158,232.43 บาทต่อปี ในขณะที่ครีวเรือนที่มีหัวหน้าครีวเรือนเป็นผู้หญิงมีรายได้ 157,794.71 บาทต่อปี

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน พบว่า ทั้งครีวเรือนที่มีหรือไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีรายได้ของครีวเรือนที่ไม่แตกต่างกัน โดยครีวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองมีรายได้เฉลี่ย 161,672.11 บาทต่อปี ในขณะที่ครีวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองมีรายได้เฉลี่ย 156,562.58 บาทต่อปี

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครีวเรือน พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครีวเรือนที่แตกต่างกันทำให้ครีวเรือนมีรายได้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยครีวเรือนที่มีระดับการศึกษาของหัวหน้าครีวเรือนที่สูงกว่าจะมีรายได้สูงกว่าครีวเรือนที่มีหัวหน้าครีวเรือนที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า

อายุของหัวหน้าครีวเรือน พบว่า อายุของหัวหน้าครีวเรือนที่แตกต่างกันทำให้ครีวเรือนมีรายได้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่ครีวเรือนที่มีหัวหน้าครีวเรือนอยู่ในช่วง 41-60 ปีจะมีรายได้ของครีวเรือนสูงกว่าช่วงอายุอื่น

อาชีพหลักของหัวหน้าครีวเรือน พบว่า อาชีพหลักของหัวหน้าครีวเรือนที่แตกต่างกันทำให้ครีวเรือนมีรายได้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยที่ครีวเรือนที่มีหัวหน้าครีวเรือนมีอาชีพหลักเป็นพนักงานของรัฐจะมีรายได้ครีวเรือนสูงกว่าหัวหน้าครีวเรือนที่มีอาชีพอื่น

ขนาดพื้นที่ถือครอง พบว่า ขนาดพื้นที่ถือครองของครีวเรือนที่แตกต่างกันมีรายได้ที่ไม่แตกต่างกัน

จำนวนสมาชิกในครีวเรือน พบว่า จำนวนสมาชิกในครีวเรือนที่แตกต่างกันทำให้ครีวเรือนมีรายได้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยครีวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครีวเรือนมากกว่าจะมีรายได้สูงกว่าครีวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครีวเรือนที่น้อยกว่า

ตารางที่ 3 รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยจำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือนและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

ตัวแปร	จำนวน	เฉลี่ย	S.D.	t-test	sig.
เพศของหัวหน้าครัวเรือน					
ชาย	218	158,232.43	102,133.264	.032	.975
หญิง	119	157,794.71	129,256.168		
กรรมสิทธิ์ในที่ดิน					
เป็นของตนเอง	128	161,672.11	117,004.804	.359	.720
ไม่เป็นของตนเอง	151	156,562.58	120,404.636		

ตารางที่ 4 รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยจำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือน

ตัวแปร	จำนวน	เฉลี่ย	S.D.	F-test	sig.
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน					
ประถมศึกษา	159	140,792.01	105,140.80	7.380	.000**
ม.ต้น	48	130,903.75	64,317.49		
ม.ปลาย/ปวช.	63	158,457.46	83,838.07		
ปวส./อนุปริญญา	11	206,328.18	88,023.04		
ปริญญาตรี	27	241,996.30	156,634.78		
ปริญญาโท	2	357,000.00	46,669.05		
อายุของหัวหน้าครัวเรือน					
ไม่เกิน 30 ปี	10	122,090.00	85,724.01	2.410	.036*
31-40 ปี	59	142,474.58	76,128.88		
41-50 ปี	98	176,832.14	118,551.99		
51-60 ปี	77	174,192.86	119,819.43		
61-70 ปี	54	158,389.81	129,699.30		
มากกว่า 70 ปี	36	114,719.17	94,867.64		
อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน					
ภาคเกษตร	123	145,273.09	104,201.22	3.460	.001**
ค้าขาย	23	147,330.43	80,068.23		
รับจ้างทั่วไป	79	161,358.99	113,545.91		
ธุรกิจส่วนตัว	16	196,818.75	112,929.24		
พนักงานภาครัฐ	21	253,523.81	149,708.27		
ลูกจ้างภาคเอกชน	12	184,875.00	96,140.55		
ไม่มีอาชีพหลัก	13	105,646.15	76,122.08		
อื่นๆ	17	157,817.65	100,498.88		
ขนาดพื้นที่ถือครอง					
น้อยกว่า 1 ไร่	12	136,620.00	60,274.43	.640	.590
1 ไร่	141	162,863.44	129,455.35		
2 ไร่	116	145,206.21	88,742.38		
มากกว่า 2 ไร่	9	163,167.78	153,988.70		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน					
1 คน	19	91,489.47	61,823.25	7.366	.000**
2 คน	41	121,448.29	91,072.49		

ตัวแปร	จำนวน	เฉลี่ย	S.D.	F-test	sig.
3 คน	64	119,527.73	85,429.98		
4 คน	102	163,577.25	105,688.57		
5 คน	54	172,598.70	108,134.93		
6 คน	37	161,667.03	72,149.06		
7 คน	16	226,031.25	157,971.78		
มากกว่า 7 คน	14	291,482.14	211,415.69		

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โดยสรุปผลการศึกษาตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือนตามสมมติฐานการวิจัย ส่วนที่เหลือไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ความเหลื่อมล้ำรายได้ของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนตัวอย่างในตำบลเกร็ดมีการกระจายรายได้ที่ดีหรือมีช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยค่อนข้างน้อย หากเทียบกับระดับเฉลี่ยของประเทศไทย ของภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งมีค่าอยู่ที่ 0.43 ทั้ง 2 พื้นที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) สามารถสรุปได้ว่าครัวเรือนในตำบลเกร็ดมีการกระจายรายได้ที่ดีกว่า เมื่อเทียบสัดส่วนของรายได้ของกลุ่ม bottom 40% ต่อกลุ่ม top 10% พบว่า ครัวเรือนตำบลเกร็ดมีสัดส่วนเท่ากับ 0.71 ซึ่งจะเห็นเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับสัดส่วนของประเทศไทย (0.18) ประเทศในอาเซียน (0.15) ประเทศในเอเชีย (0.12) และของโลก (0.09) แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในตำบลเกร็ดมีความเสมอภาคด้านรายได้สูงกว่าพื้นที่อื่นโดยเปรียบเทียบ ซึ่งทั้งนี้เป็นเพราะพื้นที่ของตำบลเกร็ดเป็นเขตชนบท คนในพื้นที่มีอาชีพ การถือครองทรัพย์สิน และแหล่งที่มาของรายได้ไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้ช่องว่างระหว่างรายได้มีไม่มากนักเอง

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของครัวเรือน พบว่า **เพศของหัวหน้าครัวเรือน**ไม่ได้ทำให้รายได้ของครัวเรือนแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ไม่สอดคล้องกับ วรยุทธ พลาศศรี (2559) นิภารัตน์ นักรัตน์พงศ์ (2561) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลเกร็ดประกอบอาชีพเกษตรกรรมชาวสวนยางพารา ซึ่งผลผลิตที่ได้ไม่ขึ้นอยู่กับเพศของเกษตรกรนั่นเอง **ระดับการศึกษาหัวหน้าครัวเรือน** ในการศึกษานี้มีผลต่อรายได้ของครัวเรือนซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานิภารัตน์ นักรัตน์พงศ์ (2561) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีประชาชนบางส่วนของตำบลมีอาชีพเป็นพนักงานของรัฐซึ่งได้รับเงินเดือนตามวุฒิการศึกษานั้นเอง **อายุหัวหน้าครัวเรือน**ในการศึกษานี้มีผลต่อรายได้ของครัวเรือนซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่อาชีพส่วนใหญ่ของประชาชนในพื้นที่เป็นเกษตรกรทำให้วัยกลางคนหรือแรงงานฝีมือที่มีช่วงอายุ 41-60 ปีเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพทั้งด้านร่างกายและประสบการณ์ทำให้มีรายได้ที่ดีกว่ากลุ่มช่วงอายุอื่น **อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน** ในการศึกษานี้มีผลต่อรายได้ของครัวเรือนซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา ทั้งนี้เป็นเพราะมีประชาชนบางส่วนของตำบลมีอาชีพเป็นพนักงานของรัฐและลูกจ้างภาคเอกชนซึ่งมีรายได้ประจำและสูงกว่าอาชีพอื่น **จำนวนสมาชิกในครัวเรือน** ในการศึกษานี้มีผลต่อรายได้ของครัวเรือนซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิภารัตน์ นักรัตน์พงศ์ (2561) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลเกร็ดประกอบอาชีพ

เกษตรกรรมหลายรุ่นทำให้สมาชิกสามารถเป็นแรงงานหรือสร้างรายได้ให้กับตัวเองหรือครัวเรือนได้โดยไม่ต้องจำกัดมากนัก

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 จากผลการศึกษาที่พบว่าช่องว่างระหว่างรายได้ของครัวเรือนในตำบลเกษตรมีค่าที่ไม่สูงและดีกว่าของระดับอื่น ไม่ว่าจะเป็นระดับภาคได้ ระดับประเทศ ประกอบกับมีหลายปัจจัยที่ทำให้รายได้ของครัวเรือนมีความแตกต่างกัน ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ควรส่งเสริมให้ผู้มีรายได้น้อยยกระดับรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อรักษาหรือลดช่องว่างให้มากขึ้น

1.2 จากผลการศึกษาที่พบว่าตำบลเกษตรมีความเท่าเทียมกันด้านรายได้ค่อนข้างสูงซึ่งเหตุการณ์นี้อาจเป็นในหลายพื้นที่ที่เป็นเขตชนบท ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศควรมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในเขตพื้นที่อื่นเชิงเปรียบเทียบระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

2. สำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาเพียงตำบลเดียวจึงไม่อาจสรุปได้ว่าพื้นที่ในชนบทจะมีลักษณะการกระจายรายได้ที่ดี การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาทุกตำบลและอาจเปรียบเทียบระหว่างตำบลที่เป็นเขตเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ธุรกิจ หรือเขตเมือง เพื่อจะได้เห็นภาพการกระจายรายได้ของประชากรที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *คู่มือการวัดความเหลื่อมล้ำ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- นิภารัตน์ นกตรีพงศ์. (2561). เปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือน กรณีศึกษา หมู่ 2 บ้านทะเลน้อยและหมู่ 7 บ้านหัวป่าเขียว ตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(29), 193-202.
- วรายุทธ พลาศศรี. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตรของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(4), 187-203.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563, มิถุนายน 10). *ภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร*. Retrieved from สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: <https://www.oae.go.th/view/1>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *เกี่ยวกับ SDGs*. Retrieved เมษายน 25, 2566, from เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน: <https://sdgs.nesdc.go.th/>
- สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ และคณะ. (2566). การวิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมของการถือครองที่ดินทำการเกษตรกับความสัมพันธ์ของจำนวนสมาชิกและรายได้ครัวเรือน บ้านห้วยปูน้อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. *Suranaree J. Sci.* 17(2), 1-19.
- สุพิชชา โชติกำจร. (2565). การศึกษาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 16(2), 210-218.

- องค์การบริหารส่วนตำบลเกตุรี. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565) (ฉบับทบทวน)*. สตูล: องค์การบริหารส่วนตำบลเกตุรี.
- องอาจ รุกขพัฒน์กุล. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของประชาชนในพื้นที่การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ หนองคาย มุกดาหาร แม่สอด*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต.
- Atkinson, A. B. (2015). *Inequality: What Can Be Done?* Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Milanovic, B. (2016). *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Brighton, Massachusetts: Belknap Press.
- Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (n.d.). *Income Inequality*. Retrieved June 2, 2023, from <https://www.oecd.org/social/income-inequality.htm>
- Oxfam. (2021). *The Inequality Virus: Bringing Together a World Torn Apart by Coronavirus through a Fair, Just, and Sustainable Economy*. Retrieved from <https://www.oxfam.org/en/research/inequality-virus>
- The United Nations Development Programme (UNDP). (2022). *Mapping income inequality: the bottom 40 and top 10 percent*. Retrieved เมษายน 25, 2566, from EVIDENCE AND TOOLS TO TRACK THE BOTTOM 40: <https://data.undp.org/inequality-bottom40/>
- The World Inequality Database. (2023). *Top 10% national income share*. Retrieved June 2, 2023, from The World Inequality Database: https://wid.world/world/#sptinc_p90p100_z/WO;TH;QS;QD/last/eu/k/p/yearly/s/false/48.225/65/curve/false/country
- Wilkinson, R., & Pickett, K. (2009). *The Spirit Level: Why Greater Equality Makes Societies Stronger*. London: Bloomsbury Press.
- World Bank. (2020). *World Development Indicators*. Retrieved from <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=world-development-indicators>
- WORLDDATA. (2023). <https://wid.world/data/>. Retrieved April 25, 2023, from DATA: <https://wid.world/data/>